

Sociology of Education

Analysis of the Fourth Grade Persian Textbook Content Based on Spiritual and Successful Intelligence for the Development of an Educational Package and Its Effectiveness on Students' Academic Performance

Masoumeh Souri¹ , Famararz Sohrabi² *, Kamran Sheivandi³ , Mehdi Arabzadeh⁴

1. PhD Student, Department of Curriculum Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Clinical Psychology, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran (Corresponding Author).
3. Associate Professor, Department of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
4. Assistant Professor, Department of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** smar567@yahoo.com

Research Paper

Abstract

Receive: 2024/04/21
Accept: 2024/07/09
Published: 2024/12/04

Keywords:

Content analysis, spiritual intelligence, successful intelligence, academic performance.

Purpose: The present study aims to analyze the content of the fourth-grade Persian textbook based on spiritual and successful intelligence to develop an educational package and evaluate its effectiveness on students' academic performance.

Methodology:

This mixed-method research utilized qualitative content analysis (thematic analysis using deductive approach) and quasi-experimental methods (pre-test – post-test), fuzzy Delphi, and Shannon entropy in the quantitative section. The qualitative part involved semi-structured interviews with 10 experts in psychology and curriculum planning. In the quantitative part, 120 fourth-grade students were randomly assigned to control and experimental groups. The developed educational package was implemented and its impact assessed using covariance analysis.

Findings: The content analysis revealed that the textbook incorporates elements of spiritual and successful intelligence, with the highest weights for elements such as respect and kindness, transcendental understanding, giving meaning to life, and self-motivation. The implementation of the educational package showed a significant positive effect on students' academic performance.

Conclusion: Integrating spiritual and successful intelligence into the curriculum can significantly improve academic performance. The study suggests that educational strategies incorporating these elements can be beneficial for students.

Article Cite:

Souri M, Sohrabi F, Sheivandi k, Arabzadeh M. (2024). Analysis of the Fourth Grade Persian Textbook Content Based on Spiritual and Successful Intelligence for the Development of an Educational Package and Its Effectiveness on Students' Academic Performance, *Sociology of Education*. 10(2): 361-369.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2033517.1581>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی مبتنی بر هوش معنوی و هوش موفق به منظور تدوین بسته آموزشی و اثربخشی آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان

معصومه سوری^۱، فرامرز سهرابی اسمرود^{۲*}، کامران شیوندی چلیچه^۳، مهدی عرب زاده^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه برنامه ریزی درسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران .

۲. استاد، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

۳. دانشیار، گروه روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران .

۴. استادیار، گروه روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: smar567@yahoo.com

چکیده	مقاله تحقیقاتی
-------	----------------

هدف: هدف از این پژوهش تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی بر اساس هوش معنوی و هوش موفق به منظور تدوین بسته آموزشی و ارزیابی اثر بخشی آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است.

روش‌شناسی: این پژوهش آمیخته از تحلیل محتوای کیفی (تحلیل مضمون به روش قیاسی) و روش شبه تجربی (پیش‌آزمون - پس‌آزمون)، دلفی فازی و آنتروپی شانون در بخش کمی استفاده کرده است. بخش کیفی شامل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۰ نفر از اساتید روان‌شناسی و برنامه‌ریزی درسی بود. در بخش کمی، ۱۲۰ دانش‌آموز چهارم ابتدایی به صورت تصادفی به گروه‌های کنترل و آزمایشی تقسیم شدند. بسته آموزشی تدوین شده اجرا و تاثیر آن با استفاده از تحلیل کوواریانس ارزیابی شد.

یافته‌ها: تحلیل محتوا نشان داد که کتاب درسی شامل عناصر هوش معنوی و هوش موفق است و بیشترین وزن‌ها مربوط به عناصری مانند احترام و مهربانی، درک متعالی، معنا بخشیدن به زندگی و خودانگیختگی است. اجرای بسته آموزشی تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نشان داد.

بحث و نتیجه‌گیری: ادغام هوش معنوی و هوش موفق در برنامه درسی می‌تواند به طور معناداری عملکرد تحصیلی را بهبود بخشد. این مطالعه پیشنهاد می‌دهد که استراتژی‌های آموزشی شامل این عناصر می‌تواند برای دانش‌آموزان مفید باشد.

مقاله تحقیقاتی

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۲

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۱۹

انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۱۴

واژگان کلیدی:

تحلیل محتوا، هوش معنوی، هوش موفق، عملکرد تحصیلی

استناد مقاله:

سوری م، سهرابی اسمرود ف، شیوندی چلیچه ک، عرب زاده م. (۱۴۰۳). تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی مبتنی بر هوش معنوی و هوش موفق به منظور تدوین بسته آموزشی و اثربخشی آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. ۱۰(۲): ۳۶۹-۳۶۱.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2033517.1581>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

هوش معنوی به عنوان یکی از ابعاد هوش انسانی، توانایی فهم و استفاده از معنویت در زندگی فردی و اجتماعی را شامل می‌شود. این نوع هوش می‌تواند به عنوان راهکاری برای مواجهه با چالش‌های اخلاقی و ارتقاء عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد (Arnout et al., 2019). تحقیقات نشان داده‌اند که هوش معنوی می‌تواند در بهبود عملکرد حرفه‌ای و شخصی افراد موثر باشد و نقش مهمی در تقویت تعهد اخلاقی در حرفه‌های مختلف ایفا کند (Ramachandaran et al., 2017). هوش معنوی به توانایی افراد در فهم و استفاده از جنبه‌های معنوی و متعالی زندگی اشاره دارد که می‌تواند در مواجهه با چالش‌های مختلف زندگی موثر باشد. بر اساس تحقیقات انجام‌شده، هوش معنوی می‌تواند نقش مهمی در بهبود سلامت روانی و افزایش رضایت از زندگی ایفا کند (Syahidah & Farida, 2022). همچنین، پژوهش‌های گذشته نشان داده‌اند که این نوع هوش می‌تواند به کاهش استرس‌های تحصیلی و افزایش انگیزه در دانش‌آموزان کمک کند (Turi et al., 2020). در نتیجه، آموزش هوش معنوی به عنوان بخشی از برنامه درسی می‌تواند تأثیرات مثبت زیادی بر عملکرد تحصیلی و روانی دانش‌آموزان داشته باشد.

در زمینه عملکرد تحصیلی، ارتباط مثبت بین هوش معنوی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مشاهده شده است (Abdolmaleki et al., 2023; Turi et al., 2020). این ارتباط می‌تواند به دلیل تأثیر مثبت هوش معنوی بر کاهش استرس‌های تحصیلی و افزایش رضایت ذهنی دانش‌آموزان باشد (Syahidah & Farida, 2022). از سوی دیگر، هوش موفق به توانایی استفاده بهینه از منابع فردی و محیطی برای دستیابی به اهداف تعریف شده اشاره دارد. این نوع هوش شامل مهارت‌های تصمیم‌گیری، مدیریت زمان و توانایی‌های اجتماعی است که در بهبود عملکرد تحصیلی و حرفه‌ای نقش مهمی ایفا می‌کند (Nursabilla et al., 2021).

مطالعات متعددی به بررسی ارتباط بین هوش معنوی و موفقیت در محیط‌های مختلف پرداخته‌اند. به عنوان مثال، مطالعه‌ای نشان داد که هوش معنوی می‌تواند در بهبود عملکرد شغلی و رضایت کارکنان نقش مهمی ایفا کند (Rahmawaty et al., 2021). همچنین، بررسی‌های انجام شده در زمینه هوش معنوی و سلامت روانی نشان داده‌اند که این نوع هوش می‌تواند به عنوان یک عامل محافظ در برابر استرس‌های روانی عمل کرده و بهبود کیفیت زندگی افراد را تسهیل کند (Alrashidi et al., 2022). پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که آموزش هوش معنوی می‌تواند بهبود معناداری در توانایی‌های حرفه‌ای و شخصی افراد ایجاد کند (Riahi et al., 2018). به عنوان مثال، مطالعه‌ای نشان داد که آموزش هوش معنوی به پرستاران مراقبت‌های ویژه منجر به بهبود مهارت‌های مراقبت معنوی آن‌ها شده است (Ghazanfari, 2022). همچنین، تحقیقات نشان داده‌اند که هوش معنوی می‌تواند در بهبود رضایت از زندگی و کاهش استرس‌های روزمره موثر باشد (Jenaabadi & Noora, 2022).

همچنین، هوش موفق شامل توانایی‌های تحلیلی، خلاق و عملی است که هماهنگی و تعامل بین این سه توانایی منجر به موفقیت فرد در زندگی می‌شود (Nursabilla et al., 2021). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که هوش موفق می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد (Raheja, 2024). با استفاده از این نوع هوش، دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های تصمیم‌گیری، حل مسئله و مدیریت زمان خود را بهبود بخشند که این مهارت‌ها در موفقیت تحصیلی و حرفه‌ای آن‌ها نقش حیاتی دارد. بنابراین، آموزش هوش موفق در مدارس می‌تواند به افزایش توانمندی‌های تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان منجر شود. ادغام هوش معنوی و هوش موفق در برنامه‌های درسی می‌تواند رویکردی جامع برای بهبود عملکرد تحصیلی و توسعه فردی دانش‌آموزان ارائه دهد. این رویکرد می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با چالش‌های مختلف زندگی بهتر مواجه شوند و مهارت‌های لازم برای موفقیت در زندگی شخصی و حرفه‌ای خود را کسب کنند (Ramachandaran et al., 2017).

در نهایت، باید به این نکته اشاره کرد که هوش معنوی و موفق می‌تواند به عنوان ابزاری موثر در بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرند. با توجه به نتایج این تحقیق، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که استفاده از این مولفه‌ها در آموزش می‌تواند بهبود معناداری در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد کند (Raheja, 2024). به همین دلیل، پیشنهاد می‌شود که آموزش هوش معنوی و موفق به عنوان بخشی از برنامه‌های درسی مدارس مورد توجه قرار گیرد (Khaliizadeh, 2023). در این مطالعه، تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی با استفاده از روش‌های مختلف و با تأکید بر مولفه‌های هوش معنوی و موفق انجام شده است. نتایج این تحقیق نشان داده است که استفاده از بسته آموزشی مبتنی بر هوش معنوی و موفق می‌تواند تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. این یافته‌ها می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای توسعه برنامه‌های آموزشی جدید و بهبود کیفیت آموزش در مدارس مورد استفاده قرار گیرد (Momennasab, 2023).

با توجه به اهمیت هوش معنوی و موفق در بهبود عملکرد تحصیلی و شغلی، پیشنهاد می‌شود که آموزش این دو مولفه به عنوان بخشی از برنامه‌های درسی مدارس و دوره‌های آموزشی حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد (Senmar et al., 2023). هوش معنوی و هوش موفق به عنوان دو مولفه مهم در تحلیل محتوای کتاب‌های درسی و به ویژه کتاب فارسی چهارم ابتدایی، از اهمیت بالایی برخوردار هستند. این مطالعه به تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم

ابتدایی بر اساس هوش معنوی و هوش موفق پرداخته است تا بسته آموزشی‌ای تدوین و تاثیر آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بررسی شود. در ادامه به بررسی مفاهیم هوش معنوی و هوش موفق، اهمیت این مولفه‌ها در آموزش و پژوهش‌های مرتبط با آن‌ها خواهیم پرداخت. با توجه به نتایج مثبت این تحقیق، می‌توان امیدوار بود که آموزش هوش معنوی و موفق بتواند به بهبود کیفیت آموزش و افزایش رضایت دانش‌آموزان و کارکنان منجر شود.

روش شناسی

تحقیق حاضر یک پژوهش آمیخته محسوب می‌شود که از شیوه پژوهشی تحلیل محتوای کیفی (تحلیل مضمون به روش قیاسی) و روش شبه تجربی (پیش‌آزمون - پس‌آزمون)، دلفی فازی و انتروپی شانون در بخش کمی بهره گرفته است. در این تحقیق، روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی و برحسب نوع داده، آمیخته (کیفی-کمی) از نوع اکتشافی است. متغیرهای این تحقیق شامل هوش معنوی، هوش موفق و عملکرد تحصیلی می‌باشد.

هوش معنوی: هوش بنیادی و اساسی انسان است که دارای ۱۲ مولفه است شامل: (۱) خودآگاهی (۲) خودانگیختگی (۳) چشم‌انداز محوری و ارزش محوری (۴) کل‌نگری (۵) دگرخواهی (۶) استقبال از تفاوت‌ها و احترام به آن‌ها (۷) استقلال رأی (۸) تمایل به طرح چراهای زندگی (۹) توانایی تغییر چارچوب‌های ذهنی (۱۰) استفاده از مشکلات و چالش‌ها (۱۱) فروتنی و تواضع (۱۲) احساس رسالت.

هوش موفق: هوش موفق متشکل از سه نوع توانایی تحلیلی، خلاق و عملی است که هماهنگی و تعامل بین این سه توانایی، ضامن موفقیت فرد در زندگی است.

عملکرد تحصیلی: در این پژوهش معیار پیشرفت و عملکرد تحصیلی، میانگین نمرات تحصیلی دانش‌آموزان در درس فارسی در سال تحصیلی جاری می‌باشد. هدف پژوهش حاضر تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی مبتنی بر هوش معنوی و موفق به منظور تدوین بسته آموزشی و اثربخشی آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است. مراحل انجام پژوهش به این گونه است که در مرحله نخست با روش مطالعه کتابخانه‌ای، مبانی نظری و پیشینه پژوهش در مطالعات داخلی و خارجی مورد بررسی قرار گرفت. بعد از مشخص شدن مولفه‌های هوش معنوی و موفق، با استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با ۱۰ نفر از اساتید صاحب‌نظر، مولفه‌ها بررسی و کدگذاری شدند. نتیجه مصاحبه‌ها با استفاده از تحلیل مضمون استخراج شد و با استفاده از روش دلفی فازی، مولفه‌ها استخراج و کدگذاری انجام شد. این تکنیک (دلفی فازی) برای شناسایی و غربال مهمترین شاخص‌های تصمیم‌گیری قابل استفاده است.

در مرحله دوم، ۱۷ درس کتاب فارسی چهارم ابتدایی تحلیل محتوای کیفی شد تا مشخص شود آیا در تدوین این کتاب از مولفه‌های هوش معنوی و موفق بهره‌ای گرفته شده و اینکه وزن هر فراوانی چقدر می‌باشد. برای اولویت‌بندی این مولفه‌ها، از روش انتروپی شانون استفاده شد و در ادامه، بسته آموزشی تهیه شد. از بین ۷ فصل کتاب، یک فصل به طور تصادفی انتخاب شد که البته با توجه به محدودیت کتاب‌های درسی، ۲ فعالیت به محتوای فصل ششم کتاب اضافه شد شامل کار در کلاس و کار در منزل. فصل ششم کتاب طی ۱۰ جلسه تدریس شد با ۴ گروه ۳۰ نفره: ۳۰ نفر دانش‌آموز دختر و ۳۰ نفر دانش‌آموز پسر به‌عنوان گروه آزمایشی و ۳۰ نفر دانش‌آموز دختر و ۳۰ نفر دانش‌آموز پسر به‌عنوان گروه کنترل (در مجموع ۱۲۰ نفر) که به صورت تصادفی انتخاب شدند و محتوای طراحی‌شده اجرا شد و نتایج استخراج شد. برای استخراج نتایج بخش کمی از تحلیل کوواریانس بهره گرفته شده است.

در نهایت، ابزار اندازه‌گیری برای بخش کمی بر اساس ادبیات و پیشینه موجود و تعدیلات بخش کیفی پژوهش تدوین شد و به سوال‌های پژوهش پاسخ داده شد. جهت روایی در بخش کیفی از اعتبار خبرگان بهره گرفته شده و برای پایایی در بخش کیفی (سوالات مصاحبه) از شاخص کاپای کوهن استفاده شده است. در بخش کمی نیز روایی و پایایی سوال‌های ارزشیابی از روایی ظاهری، محتوایی و سازه استفاده شده و پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

کتاب فارسی کلاس چهارم ابتدایی، چاپ سال ۱۴۰۲، شامل ۱۵۲ صفحه، ۷ فصل و ۱۷ درس است. در این پژوهش، تمامی دروس، تمرینات و تصاویر کتاب بر اساس مولفه‌های هوش معنوی و هوش موفق تحلیل محتوای کیفی شده‌اند. با توجه به اهمیت کتاب‌های درسی فارسی ابتدایی و نقش آن‌ها در موفقیت در روش تدریس، این کتب باید تحلیل و بازنگری شوند تا با نیازهای فراگیران و جامعه همگام شده و اهداف آموزشی را تأمین کنند.

این پژوهش، هوش معنوی و هوش موفق را به عنوان ابعاد اصلی و موثر بر عملکرد تحصیلی کلاس‌های ابتدایی در نظر گرفته و این مطالعه را در جامعه آماری نخبگان روان‌شناسی و برنامه‌ریزی درسی انجام داده است. هر یک از این ابعاد شاخص‌هایی دارند که در این تحقیق هدف، بررسی و کشف درجه

اهمیت شاخص‌های تعیین شده برای هر بُعد است. در پاسخ به سوال اول که می‌پرسد محتوای کتاب درسی فارسی چهارم ابتدایی بر اساس فراوانی مولفه‌های هوش معنوی چگونه است، مولفه‌های ذیل بدست آمده‌اند.

جدول ۱ نشان‌دهنده میانگین فازی و فازی‌زدایی برای محاسبه وزن نهایی شاخص‌های هوش معنوی و هوش موفق به منظور اولویت‌بندی ارزیابی نخبگان است.

جدول ۱. میانگین فازی و فازی‌زدایی شاخص‌های هوش معنوی و هوش موفق

شاخص‌ها	میانگین	فازی‌زدایی
حس معنا بخشیدن به زندگی	۰.۲۷	۰.۵۳, ۰.۵۰, ۰.۹۷
مشارکت‌پذیری	۰.۲۷	۰.۳۴, ۰.۵۰, ۰.۷۷
درک متعالی	۰.۲۷	۰.۵۰, ۰.۶۳, ۰.۹۸
رسالت‌پذیری و وفای به عهد	۰.۲۵	۰.۳۵, ۰.۵۰, ۰.۷۷
احترام و مهربانی	۰.۳۱	۰.۴۷, ۰.۶۴, ۰.۹۹
کمال‌گرایی	۰.۳۰	۰.۴۰, ۰.۵۲, ۰.۸۷
ارزش‌آفرینی	۰.۲۷	۰.۳۴, ۰.۵۰, ۰.۷۷
مثبت‌اندیشی	۰.۲۱	۰.۵۳, ۰.۵۰, ۰.۹۱
خودانگیزختگی	۰.۲۴	۰.۵۳, ۰.۶۰, ۰.۹۷
خودآگاهی	۰.۲۲	۰.۳۳, ۰.۴۸, ۰.۷۱
سازگاری با محیط	۰.۲۱	۰.۲۷, ۰.۴۲, ۰.۷۳
کاوشگری	۰.۳۲	۰.۴۳, ۰.۴۸, ۰.۹۴
تصمیم‌گیری آگاهانه	۰.۲۶	۰.۴۲, ۰.۵۸, ۰.۹۸
خودکارآمدی	۰.۲۶	۰.۳۵, ۰.۴۹, ۰.۸۷
توانمندی در تحلیل	۰.۳۲	۰.۴۳, ۰.۴۸, ۰.۹۴
یادگیری مستمر	۰.۲۸	۰.۴۵, ۰.۶۲, ۰.۹۷
خودشکوفایی	۰.۳۰	۰.۳۹, ۰.۵۳, ۰.۹۶
تعامل و استفاده از مهارت عملی	۰.۲۶	۰.۴۲, ۰.۵۲, ۰.۹۵
تعادل‌دهنده خلاق	۰.۲۶	۰.۴۲, ۰.۵۹, ۰.۹۸
توانمندی در تغییر	۰.۳۲	۰.۴۳, ۰.۴۸, ۰.۹۴
توانمندی در موفقیت	۰.۲۶	۰.۴۲, ۰.۴۹۵, ۰.۹۵

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، بیشترین وزن مربوط به احترام و مهربانی، درک متعالی، حس معنا بخشیدن به زندگی، خودانگیزختگی، تصمیم‌گیری آگاهانه، تعادل‌دهنده خلاق، یادگیری مستمر و خودشکوفایی می‌باشد.

جدول ۲ نشان‌دهنده وزن‌های نهایی مؤلفه‌های هوش معنوی و هوش موفق در متن هفده درس کتاب درسی است.

جدول ۲. وزن‌های نهایی مؤلفه‌های هوش معنوی و هوش موفق

متغیرها	وزن
حس معنا بخشیدن به زندگی	۰.۳۴۹
مشارکت‌پذیری	۰.۰۷۱
درک متعالی	۰.۰۷۵
رسالت‌پذیری و وفای به عهد	۰.۰۷۵
احترام و مهربانی	۰.۱۷۳
کمال‌گرایی و کل‌نگری	۰.۰۷۱
ارزش‌آفرینی	۰.۰۸۶
مثبت‌اندیشی	۰.۰۷۸

۰.۰۲۴	خودانگیزگی
۰.۰۴۱	خودآگاهی از نقاط قوت و ضعف
۰.۰۴۹	سازگاری با محیط
۰.۰۷۱	کاوشگری
۰.۲۷۵	تصمیم‌گیری آگاهانه
۰.۳۷۵	خودکارآمدی
۰.۱۷۳	توانمندی در تحلیل
۰.۰۷۱	یادگیری مستمر
۰.۰۸۶	خودشکوفایی
۰.۰۷۸	تعامل و استفاده از مهارت عملی
۰.۰۵۲	تعادل‌دهنده خلاق
۰.۰۲۴	توانمندی در تغییر
۰.۰۳۲	توانمندی در موفقیت

در جدول فوق، بیشترین وزن مربوط به حس معنا بخشیدن به زندگی، درک متعالی، ارزش‌آفرینی، رسالت‌پذیری، توانمندی در تحلیل، تعامل استفاده از مهارت عملی، کاوشگری و یادگیری مستمر می‌باشد.

در پاسخ به سوال سوم و چهارم این تحقیق که عبارت است از تاثیر آموزش محتوای تدوین شده بر اساس مولفه‌های هوش معنوی و هوش موفق بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع چهارم ابتدایی، از دو گروه استفاده شد: گروه اول شامل فراگیرانی بودند که به روش سنتی (گروه کنترل) آموزش دیدند و گروه دوم فراگیرانی بودند که با استفاده از بسته‌های آموزشی آشنایی با لغات (هوش معنوی و موفق مبتنی بر تحلیل محتوا) در کلاس حضور داشتند. ابتدا برای هر دو گروه پیش‌آزمون انجام شد تا میزان آگاهی اولیه دانش‌آموزان قبل از بکارگیری روش در هر دو گروه پژوهش یعنی روش سنتی و روش بسته آموزشی مشخص شود، سپس پس از اجرای روش سنتی و روش آزمایش با تاکید بر بسته‌های آموزشی، نمره‌های شناخت و دانش واژگان فعال هوش موفق و هوش معنوی مورد بررسی قرار گرفت. برای تحلیل استنباطی اثربخشی بسته‌های آموزشی بر عملکرد از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شده است.

جدول ۳ نتایج تست‌های بین اثرات آزمودنی‌ها بر اساس تحلیل کوواریانس را نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس						
منبع	نوع سوم مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	ضریب اثر
مدل تصحیح شده	۹۳۷۲.۸۸۸	۲	۴۶۸۶.۴۴۴	۳۵۱.۳۷۴	۰.۰۰	۰.۶۱۴
مقدار ثابت	۱.۶۴۷	۱	۱.۶۴۷	۰.۱۲۴	۰.۷۲۷	۰.۵/۰
پیش‌آزمون	۸۸۶۱.۶۶۳	۱	۸۸۶۱.۶۶۳	۶۶۴.۴۱۸	۰.۰۰۰۱	۰.۵۴
گروه آموزشی	۴۰۱.۲۷۷	۱	۴۰۱.۲۷۷	۳۰.۰۸۶	۰.۰۰۰۱	۰.۳۱
خطا	۴۹۳.۴۸۷	۵۷	۱۳.۳۳۷			
کل	۱۰۷۴۲۵۷.۰۰۰	۶۰				
کل تصحیح شده	۹۸۶۶.۳۷۵	۵۹				

جدول ۴ میانگین‌های تعدیل شده و خطای استاندارد آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی

گروه	میانگین	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
کنترل	۱۴.۹۶۴	۰.۸۲۶	۱۳.۲۸۹ - ۱۵.۶۳۹
آزمایش	۱۵.۳۰۱	۰.۷۱۴	۱۴.۶۲۶ - ۱۶.۱۷۶

بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق، تحلیل محتوای کتاب فارسی چهارم ابتدایی بر اساس مولفه‌های هوش معنوی و هوش موفق انجام شده است. نتایج نشان داد که استفاده از بسته آموزشی مبتنی بر این مولفه‌ها تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته است. این نتایج نشان می‌دهد که ادغام هوش معنوی و هوش موفق در برنامه‌های درسی می‌تواند بهبود قابل توجهی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد کند. این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همخوانی دارد که نشان‌دهنده اهمیت هوش معنوی و هوش موفق در بهبود عملکرد تحصیلی و حرفه‌ای است.

تحقیقات گذشته نیز نشان داده‌اند که هوش معنوی می‌تواند به عنوان یک ابزار موثر برای کاهش استرس‌های تحصیلی و افزایش رضایت از زندگی دانش‌آموزان عمل کند (Syahidah & Farida, 2022). به عنوان مثال، پژوهش (Turi et al., 2020) نشان داد که هوش معنوی و هوش عاطفی می‌تواند بهبود قابل توجهی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد کند. نتایج تحقیق حاضر نیز تایید کننده این ادعاست و نشان می‌دهد که استفاده از مولفه‌های هوش معنوی و هوش موفق در کتاب‌های درسی می‌تواند تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد تحصیلی داشته باشد (Turi et al., 2020).

یکی از یافته‌های مهم این تحقیق، تاثیر مثبت بسته آموزشی مبتنی بر هوش معنوی و هوش موفق بر کاهش استرس و افزایش رضایت ذهنی دانش‌آموزان بود. این یافته با نتایج پژوهش (Rahmawaty et al., 2021) همخوانی دارد که نشان داد هوش معنوی می‌تواند به عنوان یک عامل محافظ در برابر استرس‌های روانی عمل کرده و بهبود کیفیت زندگی افراد را تسهیل کند (Rahmawaty et al., 2021). همچنین، پژوهش (Alrashidi et al., 2022) نشان داد که هوش معنوی نقش مهمی در بهبود سلامت روانی و رضایت از زندگی افراد دارد، که نتایج تحقیق حاضر نیز تایید کننده این ادعاهاست (Alrashidi et al., 2022).

از سوی دیگر، نتایج نشان داد که بسته آموزشی مبتنی بر هوش موفق نیز تاثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته است. این یافته با نتایج پژوهش (Nursabilla et al., 2021) همخوانی دارد که نشان داد هوش موفق می‌تواند به بهبود عملکرد حرفه‌ای و تحصیلی افراد کمک کند (Nursabilla et al., 2021). همچنین، پژوهش (Raheja, 2024) نشان داد که هوش معنوی و موفق می‌تواند به عنوان ابزاری موثر در بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرند (Raheja, 2024).

تحقیق حاضر نشان داد که استفاده از بسته آموزشی مبتنی بر هوش معنوی و هوش موفق می‌تواند بهبود معناداری در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد کند. این یافته‌ها می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای توسعه برنامه‌های آموزشی جدید و بهبود کیفیت آموزش در مدارس مورد استفاده قرار گیرد (Momennasab, 2023). به علاوه، این تحقیق نشان داد که استفاده از مولفه‌های هوش معنوی و موفق در برنامه‌های درسی می‌تواند به کاهش استرس‌های تحصیلی و افزایش رضایت ذهنی دانش‌آموزان کمک کند، که با نتایج پژوهش‌های پیشین همخوانی دارد (Riahi et al., 2018). این تحقیق نیز مانند هر تحقیق دیگری دارای محدودیت‌هایی است که باید مورد توجه قرار گیرد. یکی از محدودیت‌های اصلی این تحقیق، نمونه‌گیری محدود به دانش‌آموزان یک منطقه خاص بود که ممکن است نتایج را محدود به شرایط و ویژگی‌های خاص آن منطقه کند. همچنین، استفاده از روش‌های کمی و کیفی ممکن است نتایج را تحت تاثیر تعصبات محققان قرار دهد. به علاوه، اجرای بسته آموزشی مبتنی بر هوش معنوی و هوش موفق نیازمند زمان و منابع مالی زیادی است که ممکن است در همه مدارس امکان‌پذیر نباشد.

با توجه به نتایج این تحقیق، پیشنهاد می‌شود که تحقیقات آینده به بررسی تاثیر هوش معنوی و هوش موفق بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مناطق و فرهنگ‌های مختلف بپردازند. همچنین، بررسی تاثیر این مولفه‌ها بر جنبه‌های مختلف زندگی دانش‌آموزان، از جمله رضایت از زندگی، سلامت روانی و تعاملات اجتماعی، می‌تواند به فهم بهتری از نقش هوش معنوی و موفق در زندگی افراد منجر شود. علاوه بر این، بررسی تاثیر آموزش هوش معنوی و موفق بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مقاطع تحصیلی مختلف نیز می‌تواند موضوع جالبی برای تحقیقات آینده باشد.

با توجه به نتایج این تحقیق، پیشنهاد می‌شود که آموزش هوش معنوی و هوش موفق به عنوان بخشی از برنامه‌های درسی مدارس مورد توجه قرار گیرد. این آموزش می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، کاهش استرس‌های تحصیلی و افزایش رضایت ذهنی آن‌ها کمک کند. همچنین، پیشنهاد می‌شود که مدارس و معلمان از روش‌های متنوع و خلاقانه برای آموزش هوش معنوی و موفق استفاده کنند تا دانش‌آموزان بتوانند به بهترین نحو از این آموزش‌ها بهره‌مند شوند. به علاوه، برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای معلمان و والدین در زمینه هوش معنوی و موفق می‌تواند به ارتقاء کیفیت آموزش و حمایت از دانش‌آموزان کمک کند.

تشکر و قدرانی

بدین وسیله پژوهشگران از شرکت کنندگان در پژوهش به دلیل مشارکت فعال در پژوهش و از مسئولان آن‌ها به دلیل موافقت جهت انجام پژوهش و انجام پرسشنامه تقدیر و تشکر می‌شود.

References

- Abdolmaleki, S., Pirani, Z., & Zanganeh, F. (2023). Designing an Academic Self-Regulation Model based on Basic Psychological Needs and Family Communication Pattern with the Mediation of Academic Engagement. *Sociology of Education*, 9(1), 325-336. <https://doi.org/10.22034/ijes.2023.552971.1303>
- Alrashidi, N., Alreshidi, M. S., Dator, W. L., Maestrado, R., Villareal, S., Buta, J., Pangket, P., Mostoles, R. J., Gonzales, A., Mina, E., & An, E. P. (2022). The Mediating Role of Spiritual Intelligence on Well-Being and Life Satisfaction Among Nurses in the Context of the COVID-19 Pandemic: A Path Analysis. *Behavioral Sciences*, 12(12), 515. <https://doi.org/10.3390/bs12120515>
- Arnout, B. A., Latyshev, O., & Alkhatib, A. J. (2019). The Relative Contribution of Spiritual Intelligence in the Adherence to Research Ethical Standards. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research*, 18(5). <https://doi.org/10.26717/bjstr.2019.18.003216>
- Ghazanfari, M. (2022). Clinical Competence of Iranian Nurses: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of education and health promotion*, 11(1), 102. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_352_21
- Jenaabadi, H., & Noora, S. (2022). Relationship Between Spiritual Intelligence and Academic Engagement: Mediating Role of Academic Conscience. *Iranian Evolutionary Educational Psychology Journal*, 4(1), 1-12. <https://doi.org/10.52547/ieepj.4.1.1>
- Khalilzadeh, M. (2023). The Influence of Philosophical Mentality and Spiritual Intelligence on Creativity of Employees Mediated by Organizational Commitment. *Creativity Studies*, 16(2), 650-667. <https://doi.org/10.3846/cs.2023.16462>
- Miri Rami, S. F., Delgoshaei, Y., & Mahmoudi, A. H. (2022). Identification and Analysis of Effective Factors on the Strategic Intelligence of Education Districts Managers of Tehran City and Provide an Appropriate Model [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 5(1), 113-125. <https://doi.org/10.61186/ijes.5.1.113>
- Momennasab, M. (2023). Critical Care Nurses' Adherence to Ethical Codes and Its Association With Spiritual Well-Being and Moral Sensitivity. *Critical Care Research and Practice*, 2023, 1-7. <https://doi.org/10.1155/2023/8248948>
- Nursabilla, T. Q., Gayatri, G., Suprasto, H. B., & Sari, M. M. R. (2021). Spiritual Intelligence Moderates the Relationship Between Psychological Well-Being, Role Stress and Auditor Performance. *E-Jurnal Akuntansi*, 31(6), 1424. <https://doi.org/10.24843/eja.2021.v31.i06.p06>
- Raheja, S. (2024). Spiritual Intelligence, Happiness and Success of Students in Select Higher Education Institutions of University of Delhi. *Environment and Social Psychology*, 9(6). <https://doi.org/10.54517/esp.v9i6.1984>
- Rahmawaty, A., Rokhman, W., Bawono, A., & Irkhani, N. (2021). Emotional Intelligence, Spiritual Intelligence and Employee Performance: The Mediating Role of Communication Competence. *International Journal of Business and Society*, 22(2), 734-752. <https://doi.org/10.33736/ijbs.3754.2021>
- Ramachandaran, S. D., Krauss, S. E., Hamzah, A., & Idris, K. (2017). Effectiveness of the Use of Spiritual Intelligence in Women Academic Leadership Practice. *International Journal of Educational Management*, 31(2), 160-178. <https://doi.org/10.1108/ijem-09-2015-0123>
- Rastgar, F., Sadeghi, J., Homayouni, A., & Fallah, V. (2021). Modeling the Structural Relationships of Executive Actions with Academic Conflict Mediated by Intolerance of Uncertainty in First Secondary Female Students. *Sociology of Education*, 7(1), 299-309. <https://doi.org/10.22034/ijes.2021.530598.1059>
- Riahi, S., Goudarzi, F., Hasanvand, S., Abdollahzadeh, H., Ebrahimzadeh, F., & Dadvari, Z. (2018). Assessing the Effect of Spiritual Intelligence Training on Spiritual Care Competency in Critical Care Nurses. *Journal of Medicine and Life*, 11(4), 346-354. <https://doi.org/10.25122/jml-2018-0056>
- Senmar, M., Jalil, A., Noorian, S., Ali-Akbari, M., & Chegini, N. (2023). Relationship Between Spiritual Intelligence and Lifestyle With Life Satisfaction Among Students of Medical Sciences. *BMC Medical Education*, 23(1). <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04506-8>
- Syahidah, F. A., & Farida, I. A. (2022). The Impact of Academic Stress and Spiritual Intelligence on Subjective Well-Being in Students During the Pandemic Period. *Kne Social Sciences*. <https://doi.org/10.18502/kss.v7i1.10207>
- Turi, J. A., Rani, A., Imaduddin, A., Mahmud, F., & Adresi, A. A. (2020). Correlating Spiritual and Emotional Intelligence With Academic Performance Among Pakistani Students. *International Journal of Evaluation and Research in Education (Ijere)*, 9(2), 278. <https://doi.org/10.11591/ijere.v9i2.20476>